

รูปแบบการบริหารจัดการสภาพเมืองเชิงพุทธ จังหวัดขอนแก่น*

The Management Model of Buddhist Citizen Council, Khon Kaen Province

สุวิน ทองปั้น, ไพฑูรย์ มาเมือง¹ และเอี่ยม อามาศมุลตรี²

Suwin Thongpun, Paitoon Namuang and Iam Ararmartmultree

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย¹

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด²

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Mahamakaut Buddhist University, Roi-Et Campus, Thailand

Corresponding Author, E-mail: suwin.tho@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษานโยบาย กระบวนการ และกิจกรรมการพัฒนาเมืองขอนแก่น 2) พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสภาพเมืองเชิงพุทธในจังหวัดขอนแก่น 3) เสนอยุทธศาสตร์และรูปแบบการบริหารจัดการสภาพเมืองเชิงพุทธในจังหวัดขอนแก่น เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 30 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1. นโยบาย กระบวนการ และกิจกรรมการพัฒนาจังหวัดขอนแก่น พบว่า นโยบายพัฒนา ได้แก่ หลักการดำเนินการ ซึ่งประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ ส่วนกระบวนการพัฒนา ได้แก่ วิธีการขับเคลื่อนภาคประชาชนในการพัฒนาพื้นที่โดยไม่พึ่งพารัฐ กิจกรรมการพัฒนา ได้แก่ การร่วมกันพัฒนาระบบขนส่งมวลชน ร่วมกันพัฒนาระบบพื้นฐานของโรงพยาบาลแต่ละแห่งให้เชื่อมโยงกัน และร่วมโครงการศูนย์เก็บรวบรวมข้อมูลและศูนย์ข้อมูลจังหวัดขอนแก่น

2. การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสภาพเมืองเชิงพุทธในจังหวัดขอนแก่น พบว่า สภาพเมืองทำงานร่วมกันโดยอาศัยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือทำงานด้วยจิตอาสา และนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการทำงาน การจัดเวทีสาธารณะให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิด

*ได้รับบทความ: 15 ตุลาคม 2563; แก้ไขบทความ: 18 ธันวาคม 2563; ตอรับตีพิมพ์: 29 ธันวาคม 2563

Received: October 15, 2020; Revised: December 18, 2020; Accepted: December 29, 2020

เห็นจากประชาชน การวางแผนร่วมกัน การตัดสินใจร่วมกัน การปรึกษาหารือกัน การสร้างกัลยาณมิตรในการทำงานร่วมกัน

3. ยุทธศาสตร์และรูปแบบการบริหารจัดการสภาพเมืองเชิงพุทธในจังหวัดขอนแก่น พบว่ายุทธศาสตร์การบริหารจัดการมี 5 ด้าน คือ 1) เมืองสีเขียวและสะอาด 2) เมืองสุขภาวะ สิ่งแวดล้อมดี มีความปลอดภัย 3) เมืองธรรมาภิบาล 4) เมืองทันสมัย สมดุล และยั่งยืน 5) เมืองประชาธิปไตย ส่วนรูปแบบการบริหารจัดการมี 5 ด้าน คือ 1) การทำงานร่วมกัน 2) มีการแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะ 3) การเรียนรู้ร่วมกัน 4) การสร้างพลังปัญญาของชุมชน 5) การกระจายอำนาจสู่ประชาชน

คำสำคัญ: กระบวนการ; ยุทธศาสตร์; สภาพเมืองเชิงพุทธ

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the policy, processes and activities of Khon Kaen city development; 2) to develop the management model of the Buddhist Citizen Council in Khon Kaen province; 3) to propose strategies and a Buddhist Citizen Council management model in Khon Kaen province. This study was a qualitative research and its research tools included in-depth interviews of 30 key informants. The obtained data were analyzed by descriptive method.

The research results were as follows:

1. The study the policy, processes and activities of Khon Kaen city development found that the development policy is the implementation principles, which consist of vision, mission and strategy and the development process is a means of driving the public sector to develop without relying on the government. The development activities includes joint development of the mass transit system and the basic system of each hospital to be linked together and the data center collection center project of Khon Kaen province.

2. Based on the study of the development of a Buddhist Citizen Council management model in Khon Kaen, it was found that the Citizen Council worked together by using Buddhist principles with volunteer spirit, good governance in organizing public forums which let people express their opinions and listen to opinions from the people, jointly plan and make a decision, create consultation and good friendship in collaboration of all parties.

3. In regards to the strategies and a Buddhist Citizen Council management model in Khon Kaen province, it was found that there are five management strategies: 1) green and clean city; 2) well-being city with good and safe environment; 3) good governance city; 4) modern, balanced and sustainable city; 5) democratic city. There are five management models: 1) collaboration; 2) expressing opinions and suggestions; 3) collaborative learning; 4) building community's wisdom; 5) power decentralization to people.

Keywords: Processes; Bstrategies; Buddhist Citizen Council

1. บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับ 2540 ถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการเมืองที่เป็นประชาธิปไตย คือรัฐธรรมนูญเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการปกครองประเทศมากขึ้นด้วยการเพิ่มสิทธิและเสรีภาพให้ประชาชนในด้านต่างๆ ซึ่งเขียนไว้ในมาตรา 47 ว่าบุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมตัวกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองเพื่อสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชน และเพื่อดำเนินกิจการทางการเมืองให้เป็นไปตามเจตนารมณ์นั้น ตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้ให้ความสำคัญกับพลเมืองในการปกป้องสิทธิในด้านต่างๆ และให้พลเมืองมีส่วนร่วมทางการเมือง และการบริหารท้องถิ่น ทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็ง และการมีส่วนร่วมการเมืองโดยตรง โดยแนวทางนี้ “สมัชชาพลเมือง” จึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากเรื่องหนึ่ง ที่จะช่วยสร้างพื้นที่และกลไกการมีส่วนร่วมของภาคพลเมืองที่กว้างขวาง เป็นที่ยอมรับ เป็นไปตามพลวัตรของภาคพลเมืองเอง ให้มีความหลากหลายตามความแตกต่างของแต่ละภูมิสังคม และสามารถดำเนินการครอบคลุมทุกพื้นที่ เพื่อเป็นเวทีการเชื่อมโยงกลุ่มองค์กรและพลเมืองที่มีอยู่ในพื้นที่ สู่การเรียนรู้และการทำงานร่วมกัน และสร้างความสมานฉันท์ของภาคพลเมืองกลุ่มต่างๆ ในพื้นที่ เพื่อทำให้เกิดความเข้มแข็งและประสิทธิภาพในการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คุณภาพของคน ชุมชน และท้องถิ่น ร่วมกับหน่วยงานที่มีอยู่ และเพื่อสร้างความเข้มแข็งของภาคพลเมืองเอง (The Secretariat of the House of Representatives, n.d.)

จังหวัดขอนแก่นได้มีการบริหารจัดการในการก่อตั้งสภาเมืองขอนแก่น เมื่อปี 2540 ซึ่งเป็นการรวมตัวขององค์กรเอกชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น สมาชิกสภาเมือง ประกอบด้วย สมาคม สโมสรต่างๆ รวมกว่า 135 องค์กร เพื่อเป็นเวทีกลางในการปรึกษาหารือการพัฒนาเมือง การจัดทำแผนพัฒนาเมืองอย่างมีส่วนร่วมโดยมุ่งให้ประชาชนเป็นผู้นำกำหนดความต้องการและวางแผนพัฒนาชุมชนของตนเอง ซึ่งเป็นรูปแบบความเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบหนึ่งซึ่งนำไปสู่การเชื่อมโยงกับการปฏิรูปประเทศไทย

ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบ เพื่อจะสนับสนุนให้ประชาชนในจังหวัดมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดทิศทางการพัฒนา การบริหารจัดการจังหวัดของตนเองในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการเมือง เพื่อให้สอดคล้องกับปัญหาข้อเท็จจริงและความต้องการของประชาชนในพื้นที่โดยเน้นการกระจายอำนาจสู่ชุมชนท้องถิ่นในจังหวัด (Phetpradub and Meeseng, n.d. : 28)

สภาพการเมืองจังหวัดขอนแก่น มีหลายองค์กรที่เข้ามาร่วมมือกันทางการเมือง แต่ละองค์กรก็มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันไปอันเป็นสาเหตุสำคัญเกิดจากปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองการแก่งแย่งอำนาจและผลประโยชน์โดยใช้ประชาชนเป็นเครื่องมือสนับสนุนแต่ละฝ่าย จนกระทั่งลุกลามกลายเป็นความขัดแย้งทางสังคม ทางการเมือง และความแตกแยกในมวลหมู่ประชาชนที่ยากต่อการเยียวยาแก้ไข ความขัดแย้งที่กล่าวมานั้นต้องใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้าไปแก้ไขความขัดแย้งจึงจะทำให้สังคมอยู่กันอย่างสงบสุข ซึ่งมีหลักธรรมอย่าง เช่น ศีล 5 (Phra Phutthakosthera, 2003 : 10-11) คือ การทำกาย และวาจาให้เรียบร้อย ไม่ทำความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น ความขัดแย้งทางการเมืองจะต้องมีการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้ฝังลึกลงไปในชีวิตจิตใจของคนในสังคม หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาถือได้ว่าสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะพุทธศาสนาสอนให้คนมีความเสมอภาคและเสรีภาพ สอนให้สังคมเกิดความสามัคคีกัน และสอนให้คนประพฤติดีมีศีลธรรม เป็นธรรมที่ส่งเสริมความพร้อมเพรียงความสามัคคีปรองดองของหมู่คณะซึ่งถือได้ว่าเป็นหลักการของประชาธิปไตย หลักการและกลไกการปรองดองสมานฉันท์ในสังคมไทยจะต้องใช้วิธีการทางพุทธศาสนา จึงจะนำไปสู่การสร้างสังคมธรรมาธิปไตยได้เป็นผลสำเร็จ เนื่องจากพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งสันติภาพที่มีหลักธรรมแห่งทางสายกลางในการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ เพื่อหยุดยั้งการใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางสังคม และสร้างประชาธิปไตยให้กลับคืนมาในสังคมไทย (Phra Thampitaka (P.A. Payutto), 2002 : 15)

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องทำการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการสภาพการเมืองเชิงพุทธในจังหวัดขอนแก่น” เพื่อเสนอรูปแบบการบริหารจัดการสภาพการเมืองเชิงพุทธในจังหวัดขอนแก่นให้เป็นรูปธรรมต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษานโยบาย กระบวนการและกิจกรรมการพัฒนาจังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อศึกษารูปแบบการบริหารจัดการสภาพการเมืองเชิงพุทธในจังหวัดขอนแก่น
3. เพื่อเสนอยุทธศาสตร์และรูปแบบการบริหารจัดการสภาพการเมืองเชิงพุทธในจังหวัดขอนแก่น

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยการเก็บข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบสังเกตพฤติกรรม

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key-Informant) ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 30 คน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้ 1) เป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการสภาพเมือง 2) เป็นผู้ที่มีการประสบการณ์ในการเข้าร่วมสภาการเมืองมาแล้วไม่ต่ำกว่า 3 ปี 3) เป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลที่เป็นจริงได้ จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจาก 6 หน่วยงาน ได้แก่ (1) เทศบาลนครขอนแก่น (2) องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น (3) คณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น (4) หอการค้าจังหวัดขอนแก่น (5) สภาอุตสาหกรรมจังหวัดขอนแก่น (6) มหาวิทยาลัยขอนแก่น หน่วยงานละ 5 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้นจำนวน 30 รูป/คน

3. การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสังเกตพฤติกรรม โดยมีการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือการวิจัย ดังนี้

3.1 ศึกษานโยบาย ยุทธศาสตร์ กระบวนการ และกิจกรรมการพัฒนา รูปแบบการบริหารจัดการสภาพเมืองเชิงพุทธ จากเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เพื่อนำมาสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสังเกตพฤติกรรม

3.2 นำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 มาสร้างคำถามแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบสังเกตพฤติกรรม แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ในการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ภาษา และวิจัย

3.3 ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสังเกตพฤติกรรม ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วจัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบสังเกตพฤติกรรมฉบับสมบูรณ์ แล้วนำไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 นำหนังสือจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตพฤติกรรม

4.2 การสร้างความสัมพันธ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อสร้างความคุ้นเคย และแจ้งวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมกำหนดวันเวลาดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกที่แน่นอน เพื่อให้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้เตรียมตัวและเตรียมเอกสารที่เกี่ยวข้องในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.3 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้มีขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ นำข้อมูลมาจัดหมวดหมู่ แล้วทำการตีความ แปรความ แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนาตามหลักอุปนัย

4. สรุปผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปของจังหวัดขอนแก่น

1.1 สถานที่ตั้งจังหวัดขอนแก่น มีพื้นที่ใหญ่เป็นอันดับที่ 6 ของภาคอีสานและมีประชากรมากเป็นอันดับ 3 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ศูนย์กลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ขอนแก่นตั้งอยู่ถนนมิตรภาพ (ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2) และทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 12

1.2 ประชากรจังหวัดขอนแก่น มีประชากรทั้งสิ้น 1,790,055 คน นับเป็น 576,964 ครัวเรือน นับเป็นประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมืองจำนวน 141,404 คน (ณ ปี พ.ศ. 2557)

1.3 ลักษณะภูมิประเทศ จังหวัดขอนแก่นเป็นพื้นที่ลาดเอียงจากทิศตะวันตกไปทิศตะวันออกและทิศใต้ มีสภาพพื้นที่เป็นเขาหินปูนตะปุ่มตะป่ำสลับกับพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีระดับความสูงประมาณ 200-250 เมตรจากระดับน้ำทะเล

1.4 ลักษณะภูมิอากาศ สภาพภูมิอากาศของขอนแก่น โดยทั่วไปเป็นแบบทุ่งหญ้าในเขตร้อน คือ มีฝนตกสลับกับแห้งแล้ง ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีอุณหภูมิสูงสุดโดยเฉลี่ย 36.35 องศาเซลเซียส และมี 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน ฤดูฝน และฤดูหนาว

1.5 เขตการปกครองจังหวัดขอนแก่น แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 20 อำเภอ 5 กิ่งอำเภอ จึงเป็นการยากต่อการบริหารจัดการให้ทั่วถึง ไม่ว่าด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะปัจจัยพื้นฐานของประชาชน เช่น น้ำประปา ไฟฟ้า เครื่องอุปโภค บริโภค สุขภาพอนามัย ระบบการขนส่งมวลชน เป็นต้น

1.6 วิเคราะห์บริบทการพัฒนาจังหวัดขอนแก่นด้วย SWOT

1.6.1 จุดแข็ง (Strengths) ของจังหวัดขอนแก่น

1) ขอนแก่นเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ศูนย์กลางภาคอีสาน และเป็นศูนย์กลางการค้าระหว่างประเทศภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง สะดวกต่อการสัญจรทั้งทางบกและทางอากาศ

2) ขอนแก่นเมืองศูนย์กลางการศึกษาทุก ซึ่งมีสถานศึกษาจำนวนมาก ตั้งแต่การศึกษาในระดับตั้งแต่อนุบาล ไปถึงระดับมหาวิทยาลัย

3) ขอนแก่นมีกลุ่มสมาชิกประชาชน และกลุ่มพัฒนาเมืองขอนแก่น ซึ่งเป็นรวมตัวกันกันเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร และกลุ่มพัฒนาเมืองขอนแก่น ซึ่งเป็นการร่วมตัวกันของภาคประชาชน ภาคเอกชน ภาครัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานการศึกษา

4) ขอนแก่นมีศูนย์ราชการมาก จึงมีความพร้อมทางด้านข้อมูลข่าวสารทางราชการ จังหวัดขอนแก่นเปรียบเสมือนเป็นเมืองหลวงแห่งอีสาน

5) ขอนแก่นมีบริษัทพัฒนาเมือง ซึ่งเป็นการรวมตัวกันของหน่วยงานๆ จัดตั้ง

บริษัทขอนแก่นพัฒนาเมือง จำกัด เป็นบริษัทพัฒนาเมือง โดยใช้รูปแบบ “การพัฒนาเมืองขอนแก่นโดยไม่พึ่งพารัฐ”

6) ขอนแก่นเมืองค์กรดูแลด้านสุขภาพที่ได้มาตรฐานระดับโลก ซึ่งมีเป้าหมายในการรวบรวมข้อมูลด้านสุขภาพประจำจังหวัดขอนแก่น (Big data)

1.6.2 จุดอ่อน (Weaknesses) ของจังหวัดขอนแก่น

1) จังหวัดขอนแก่นไม่มีทรัพยากรทางธรรมชาติ และสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นจุดเด่นในการดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย ชาวต่างชาติ และประชาชนทั่วไป

2) เกษตรกรส่วนใหญ่ขาดที่ทำกิน และมีที่ทำกินไม่เพียงพอต่อการทำการเกษตร ทำให้เกษตรกรต้องไปเช่าที่ดินผู้อื่นหรือที่ดินนายทุนทำการเกษตร เนื่องจากสาเหตุหลายประการดังนี้ (2.1) การออกกฎหมายของรัฐบาลเกี่ยวกับ พรบ. ที่ดิน ทำให้เกิดผลกระทบต่อนายทุนของประชาชนคนจนๆ หลายครอบครัว (2.2) การบุกรุกที่ดินของนายทุนและรัฐบาลในการอำนาจที่ไม่เป็นธรรม ซึ่งเกษตรกรบางรายถูกบีบให้ขายที่ทำกิน เพราะเกษตรกรจนๆ ไม่มีอำนาจทางด้านเงินตรา ไม่มีความรู้ทางกฎหมาย (2.3) ผลกระทบจากการสร้างเขื่อน ซึ่งการสร้างเขื่อนที่ผ่านมาทำให้เกิดผลกระทบอย่างมากมายตามมา คือ สิ่งแล้วล้อม ระบบนิเวศถูกทำลาย และที่ทำกินของเกษตรกรถูกทำลาย (2.4) เกษตรกรทำการเกษตรเชิงเดี่ยว คือการปลูกพืชเพียงอย่างเดียว หรือเป็นการประกอบ อาชีพเพียงอย่างเดียว (2.5) การทำการเกษตรแบบธรรมชาติ คือการทำการเกษตรที่อิงอาศัยธรรมชาติ เช่น ลม ฟ้า อากาศ และฝน

3) เกษตรกรขาดกลไกทางการตลาด สินค้าทางการเกษตรไม่ได้รับการบริหารจัดการแบบ ครบวงจร มีแต่พ่อค้าคนกลางเข้ามาทำการตลาด ทำให้ราคาสินค้าตกอยู่กับพ่อค้าคนกลาง

1.6.3 โอกาส (Opportunities) ของจังหวัดขอนแก่น

1) กฎหมายในปี 2540 ได้เปิดโอกาสในชุมชนประชาชน สามารถแสดงความคิดเห็นและมีการวางแผนและสามารถพัฒนาพื้นที่ของตนเอง

2) การเปิดตลาด AEC การค้าระหว่างประเทศในภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง ซึ่งจังหวัดขอนแก่นเป็นจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางการค้าระหว่างประเทศในภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง

3) ขอนแก่นสร้างสนามบินนานาชาติ ซึ่งจังหวัดขอนแก่นเป็นจังหวัดที่มีความพร้อมด้านการสัญจรทั้งทางบก และทางอากาศ

1.6.4 อุปสรรค (Threats) ของจังหวัดขอนแก่น

1) ภัยจากธรรมชาติทั้งน้ำท่วมและภัยแล้ง ที่เป็นอุปสรรคที่ยิ่งใหญ่สำหรับเกษตรกรจังหวัดขอนแก่น เนื่องมาจากการบริหารจัดการอุปสรรคที่เกิดจากธรรมชาติ ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร จึงทำให้เกิดปัญหามากมาย

2) ความล้มเหลวในการแก้ปัญหาของรัฐ รวมทั้งข้อจำกัดในการพัฒนา ปัญหา

ความขัดแย้งเรื่อง กรรมสิทธิ์ที่ดิน ปัญหายั่งยืน

3) วิกฤตการทางเศรษฐกิจ ในปี พ.ศ. 2540 เกิดวิกฤตการเศรษฐกิจฟองสบู่ วิกฤตการจากการยึดอำนาจหรือการปฏิบัติของทหาร และวิกฤตของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19)

4) รัฐไม่สนับสนุนงบประมาณในการพัฒนา เนื่องจากจังหวัดขอนแก่นไม่มีทรัพยากรทางธรรมชาติ และไม่มีสถานที่ท่องเที่ยวเป็นที่ดึงดูดความสนใจของชาวต่างชาติและประชาชนทั่วไป

2. นโยบาย กระบวนการและกิจกรรมการพัฒนาจังหวัดขอนแก่น

2.1 นโยบายการพัฒนาจังหวัดขอนแก่น ได้แก่ หลักการ วิธีดำเนินการ แนวทาง ระเบียบ และวิธีปฏิบัติในการพัฒนาจังหวัดขอนแก่นให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งประกอบไปด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจและยุทธศาสตร์การพัฒนา

2.2 กระบวนการพัฒนาจังหวัดขอนแก่น

1) จังหวัดขอนแก่นได้เขียนโครงการพัฒนาจังหวัดขอนแก่น ยื่นของงบประมาณจากรัฐ แต่รัฐก็ไม่ทุ่มงบประมาณมาพัฒนาจังหวัดขอนแก่น เนื่องจากประการที่หนึ่งรัฐมีงบประมาณที่จำกัด ประการที่สองจังหวัดขอนแก่นไม่มีทรัพยากรทางธรรมที่น่าสนใจและน่าดึงดูดใจ รัฐจึงไม่ทุ่มงบประมาณในการพัฒนา

2) หากประชาชนจังหวัดขอนแก่นไม่ร่วมมือกันพัฒนาพื้นที่ตนเอง คอยแต่งงบประมาณจากรัฐก็การพัฒนาก็จะเป็นไปอย่างล่าช้า หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “เป็นการพัฒนาไปตามยถากรรม” เพราะว่ารัฐจะทุ่มงบประมาณไปพัฒนาเฉพาะพื้นที่ ที่มีทรัพยากรทางธรรมชาติที่น่าสนใจและดึงดูดใจ เพื่อสร้างชื่อเสียงให้กับประเทศหรือเพื่อสร้างกำไรให้กับประเทศ

3) ประชาชนจังหวัดขอนแก่นพัฒนาพื้นที่ของตนเอง โดยไม่พึ่งพารัฐ โดยที่ประชาชนร่วมมือร่วมใจกันพัฒนาพื้นที่ตนเอง โดยทุกคนร่วมมือกันมีความรักบ้านเกิดของตัวเอง ต้องการที่จะอยู่ในขอนแก่นต่อไป และสิ่งที่สำคัญที่สุดคือ คนขอนแก่นอยากให้ลูกหลานได้อยู่ในเมืองที่มีความเจริญน้อยกลายเป็น “เมืองน่าอยู่ อยู่แล้วมีความสุข”

4) ภาคประชาชนจังหวัดขอนแก่นมีเป้าหมายในการพัฒนาที่ชัดเจน คือพัฒนาเมืองขอนแก่นให้เป็นเมืองสมาร์ทซิตี้และโมริซิตี้ จึงได้เริ่มกระบวนการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองขอนแก่น โดยเริ่มจากบริษัทขอนแก่นพัฒนาเมือง จำกัด เป็นบริษัทพัฒนาเมือง โดยใช้รูปแบบ “การพัฒนาเมืองขอนแก่นโดยไม่พึ่งพารัฐ” และบริษัทได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบันนี้

2.3 กิจกรรมการพัฒนาจังหวัดขอนแก่น

1) พัฒนาระบบขนส่งมวลชน ปัจจุบันเมืองขอนแก่นมี City Bus ซึ่งเป็นรถปรับอากาศ มี Wifi และเชื่อมต่อด้วยระบบแอปพลิเคชันทำให้สามารถตรวจสอบได้ว่าขณะนี้รถอยู่ตรงไหนแล้วและ

อีกทีน่าที่จะถึงจุดหมายปลายทาง เปิดให้บริการมาประมาณ 4 ปีแล้ว แต่การให้บริการของ City Bus ยังมีปัญหาที่ยังต้องพัฒนาต่อไปคือรถบัสยังไม่สามารถที่ให้บริการครอบคลุมทุกสายได้ ทำให้ผู้โดยสารต้องไปต่อรถสองแถวเพื่อไปให้ถึงปลายทาง

2) พัฒนาด้านสุขภาพขอนแก่นมีโครงการ Medical Hub ซึ่งเป็นระบบพื้นฐานของโรงพยาบาลแต่ละแห่ง ที่จะสามารถเชื่อมโยงกันได้ โดยที่ผู้ป่วยไปโรงพยาบาลใดโรงพยาบาลหนึ่งประจำ แต่หากเกิดเหตุฉุกเฉินเข้าโรงพยาบาลอื่นๆ ก็สามารถที่จะขอข้อมูลพื้นฐานได้ พร้อมกันนี้ยังมีโครงการศูนย์เก็บรวบรวมศูนย์ข้อมูล (Information Center) ซึ่งจะเป็น Big Data ของเมือง

3. รูปแบบการบริหารจัดการสภาพเมืองเชิงพุทธในจังหวัดขอนแก่น

3.1 สามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขาเป็นการใช้ฐานแนวคิดแบบการมีส่วนร่วมซึ่งทางพระพุทธศาสนาเรียกว่าใช้หลักความสามัคคี คือทุกคนทำงานร่วมกันด้วยความปรารถนาดีต่อกันในการพัฒนาเมือง โดยการคิดถึงประโยชน์ส่วนร่วมเป็นหลัก สำหรับสามเหลี่ยมหรือสามหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนซึ่งประกอบด้วยพลัง 3 ภาคส่วน ได้แก่ 1) ภาควิชาการ เป็นส่วนหลักในการสร้างองค์ความรู้ทางวิชาการที่ถูกต้อง 2) ภาคประชาสังคม เป็นส่วนเคลื่อนไหวทางสังคม และ 2) ภาคราชการ ที่เป็นฝ่ายการเมือง ทำหน้าที่ในการดึงฝ่ายการเมืองหรืออำนาจรัฐเข้ามาทำงานร่วมกัน

3.2 ประสานความร่วมมือของสภาพเมืองขอนแก่น ทำหน้าที่ในการผลักดันยุทธศาสตร์การทำงานในการขับเคลื่อน เพื่อให้เกิดความเป็นเอกภาพในการทำงาน คณะการทำงานจึงได้จัดรูปแบบการบริหารจัดการทำงาน โดยการแบ่งบทบาทหน้าที่กันทำงาน ให้ทำงานตามภารกิจที่ตนเองรับผิดชอบ ในการขับเคลื่อนแต่ละยุทธศาสตร์ และคณะทำงานได้มีการประสานงาน สื่อสารเพื่อสร้างระบบการรับรู้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน

3.3 การจัดเวทีสาธารณะ สภาพเมืองได้มีการจัดประชุมสัญจรตามหน่วยงานองค์กรภาคีเครือข่ายในการขับเคลื่อนการพัฒนาจังหวัดขอนแก่น ได้แก่มหาวิทยาลัยขอนแก่น เทศบาลนครขอนแก่น สปสช.เขต 7 สภาอุตสาหกรรมจังหวัดขอนแก่น สภาหอการค้าจังหวัดขอนแก่น สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภาค 10 กป.อพช. ภาคอีสาน มูลนิธิพัฒนาชุมชนเพื่อคุณภาพชีวิตดีจังหวัดขอนแก่น เป็นต้น สภาพเมืองได้สร้างพื้นที่เรียนรู้ร่วมกัน สานความสัมพันธ์ และจัดเวทีสำหรับประชาชนและหน่วยงาน องค์กรต่างๆ แสดงความคิดเห็น ปรีกษาหารือกัน และประมวลข้อมูลพร้อมกับการสื่อสารในรูปแบบต่างๆ

3.4 การจัดเวทีแสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน โดยมีผู้แทนองค์กรต่างๆ ภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ ร่วมกันความคิดเห็นและระดมความคิดเห็นแล้วกำหนดหลักการปฏิบัติออกมาให้ชัดเจน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติการร่วมกัน สำหรับเวทีแสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นที่สภาพเมืองได้จัดขึ้น ได้แก่ เวทีสมัชชาประชาชนจังหวัดขอนแก่น เวทีสมัชชาประกาศ

ปฏินุญาขอนแก่น การจัดเวทีแสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน ทำให้ทราบข้อดี-ข้อเสียของการทำงานร่วมกันที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

3.5 การวางแผนร่วมกัน การตัดสินใจร่วมกัน การปรึกษาหารือกัน การทำงานเป็นเรื่องราวมีส่วนร่วม มีความรับผิดชอบร่วมกันในการตัดสินใจและการวางแผน ในการทำงานที่ดีต้องมีการวางแผนและเตรียมการอย่างรอบคอบ โดยเฉพาะกรณีที่ต้องทำงานร่วมกันหลายๆ องค์กร จะมีความซับซ้อนและมีข้อโต้แย้งมาก ดังนั้น สภาพลเมืองขอนแก่นจึงมีกลุ่มที่ปรึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องสำหรับการให้คำปรึกษาและการแก้ปัญหาข้อขัดแย้ง และการเจรจาเพื่อหาแนวทางประนีประนอมและการทำความเข้าใจที่ตรงกัน

3.6 การสร้างกลยุธมิตรในการทำงานร่วมกันของทุกฝ่าย เป็นหลักสำคัญในการทำงานร่วมกันให้ประสบผลสำเร็จ กลยุธมิตรคือทำงานด้วยไมตรีจิต คิดดีปรารภนาดีต่อคนอื่น ไม่เอาไรต์เอาเปรียบคนอื่น และปรารภนาดีต่อสังคม สภาพลเมืองขอนแก่นใช้หลักกลยุธมิตรในการทำงาน ดังนั้น การทำงานของสภาพลเมืองทำงานกันด้วยไมตรีจิต จึงง่ายต่อการเข้าใจกันและสามารถการตกลงร่วมกันเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทำให้ง่ายต่อการรวบรวมกำลังและระดมความคิด ในการหาวิธีการ เทคนิคและระดมทรัพยากรมาสนับสนุนในการทำงาน ทำให้สภาพลเมืองจังหวัดขอนแก่นทำงานกันอย่างมีพลังทุกภาคส่วน

4. ยุทธศาสตร์และรูปแบบการบริหารจัดการสภาพลเมืองเชิงพุทธในจังหวัดขอนแก่น

4.1 ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการสภาพลเมืองเชิงพุทธในจังหวัดขอนแก่น

ยุทธศาสตร์ที่ 1 จังหวัดขอนแก่นเป็นเมืองสีเขียวและสะอาด

เทศบาลนครขอนแก่นได้มีการพัฒนาระบบผังเมืองใหม่ทั้งระบบและการบังคับใช้ผังเมืองอย่างโปร่งใส โดยที่เทศบาลฯ ได้ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนต้องรับรู้ ตลอดจนกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบผังเมือง และการขยายเมือง ควบคู่ไปกับการจัดการเพิ่มพื้นที่สีเขียวที่หลักดันส่งเสริมการประกอบสัมมาอาชีพควบคู่กับการปลูกต้นไม้ การจัดการองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต และวัฒนธรรม

ยุทธศาสตร์ที่ 2 จังหวัดขอนแก่นเป็นเมืองสุภาพะ สิ่งแวดล้อมที่ดี ปลอดภัย

1) สุขภาพะทางกาย เพื่อให้ชาวจังหวัดขอนแก่นมีสุขภาพะทางกายที่ดี และมีสุขภาพะทางกายที่แข็งแรง แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่หนึ่งส่วนสร้างสุขภาพะ 1) ให้ความรู้เกี่ยวกับการสร้างสุขภาพะทางกายด้วยการออกกำลังกาย และการกินที่ถูกต้อง 2) สร้างสถานที่ออกกำลังกาย และพัฒนาสถานที่ออกกำลังกาย พร้อมทั้งให้รู้ด้านการออกกำลังกาย เช่น สร้างสนามกีฬา สร้างสวนสาธารณะเป็นที่พักผ่อนและออกกำลังกาย 3) ส่งเสริมการเล่นกีฬา สนับสนุนให้คนขอนแก่นออกกำลังกาย ส่วนที่สองรักษาสุขภาพะ ขอนแก่นมีการขยายโรงพยาบาล และขยายสถานที่พยาบาลไปไปตามพื้นที่ต่างๆ

เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับคนขอนแก่นอย่างทั่วถึง และล่าสุดโรงพยาบาลขอนแก่นได้สร้างโรงพยาบาลขอนแก่นแห่งที่ 2 ขึ้นที่บ้านโคกสี ตำบลโคกสี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่นเพื่อให้บริการด้านสุขภาพให้ทั่วถึง

2) สุขภาวะทางจิต คือสภาวะของจิตที่สามารถควบคุมอารมณ์ได้ สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อมได้ จังหวัดขอนแก่นจึงมีโครงการพัฒนาสุขภาวะทางจิต โดยสร้างพุทธมณฑลอีสาน ขึ้นที่จังหวัดขอนแก่น เพื่อเป็นสถานที่อบรมและพัฒนาจิต

ด้านสิ่งแวดล้อมจังหวัดขอนแก่น จังหวัดขอนแก่นได้วางแผนเมืองใหม่เพื่อการจัดสิ่งแวดลอมภายในจังหวัดให้เกิดสิ่งแวดล้อมอัจฉริยะ โดยการขยายเขตพื้นที่เมืองระบบน้ำประปา ไฟฟ้า แหล่งบำบัดน้ำเสียและแหล่งระบายน้ำเสีย ออกแบบการขนส่งใหม่เป็น ขส.แห่งที่ 3 ส่วนการสร้างสิ่งแวดล้อมนั้นจังหวัดขอนแก่น ได้มีโครงการพัฒนาบึงที่อยู่ 4 ทิศของขอนแก่น คือ บึงแก่นนคร บึงหนองโคตร บึงศรีฐาน และบึงทุ่งสร้าง ให้รองรับน้ำ เก็บน้ำไว้ใช้ และบริเวณพื้นที่รอบๆ ปลูกต้นไม้ทำเป็นสวนสาธารณะเป็นที่พักผ่อน เป็นสถานที่ออกกำลังกายของคนขอนแก่น

ด้านความปลอดภัย ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ด้านคือความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งความปลอดภัยทั้ง 2 อย่างนั้น เป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์การพัฒนาเมืองขอนแก่นให้เป็นเมืองสมาร์ทซิตี้และไมร์ซิตี้ นั่นคือการพัฒนาจังหวัดขอนแก่นให้เป็นเมืองอัจฉริยะด้านความปลอดภัย (Smart safety) ส่วนความปลอดภัยทั้งด้านชีวิต จังหวัดขอนแก่นมีโครงการขับเคลื่อนความปลอดภัย รมรณคี่ให้มีใบขับขี่ อบรมการใช้รถใช้ถนน เข้มงวดในการปฏิบัติตามกฎจราจร ให้มีการขับขี่ถูกต้อง ป้องกันการทะเลาะวิวาท เข้มงวดตรวจตราสถานที่เสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาท และสถานที่เสี่ยงต่อการเสียชีวิต ความปลอดภัยในชีวิตอีกด้านหนึ่งคือโครงการดูแลสุขภาพและรักษาสุขภาพ ส่วนความปลอดภัยในทรัพย์สินหน่วยงานรักษาความปลอดภัยได้เข้มงวดในระเบียบวินัยและมีการเข้มงวดในการตรวจตรา เอาใจใส่ในการดูแลความปลอดภัยในทรัพย์สินทางราชการและทรัพย์สินของประชาชน

ยุทธศาสตร์ที่ 3 จังหวัดขอนแก่นเป็นเมืองธรรมาภิบาล

การพัฒนาเมืองขอนแก่นให้เป็นเมืองสมาร์ทซิตี้และไมร์ซิตี้จำเป็นต้องสร้างความสมดุลให้เกิดขึ้นจึงจะเกิดการพัฒนายั่งยืนได้ ต้องอาศัยการร่วมมือของคนหลายกลุ่ม หลายองค์กร หลายหน่วยงาน พัฒนาจึงจะบรรลุเป้าหมาย ส่วนการทำงานร่วมกันของคนทั้งหลายต้องใช้หลักธรรมจึงจะทำให้คนเหล่านั้นทำงานร่วมกันได้ด้วยจิตอาสาและความสามัคคี นั่นคือหลักธรรมาภิบาล (คือหลักคุณธรรม หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า) เพื่อให้ทุกคนมีความโปร่งใสและตรวจสอบได้ หลักธรรมาภิบาลจะช่วยสร้างสรรค์และส่งเสริมการพัฒนาให้มีความก้าวหน้าและประสิทธิภาพของคนทำงานให้เกิดความซื่อสัตย์ สุจริตและขยันหมั่นเพียร เกิดศรัทธาและเชื่อมั่นในการบริหารจัดการ และนำไปสู่การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดการทำงานที่โปร่งใส ย่อมได้รับความไว้วางใจ

ในการร่วมทำงาน สร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ลงทุนและประชาชน ตลอดจนผลดีต่อเสถียรภาพของจังหวัด ยุทธศาสตร์ที่ 4 จังหวัดขอนแก่นเป็นเมืองทันสมัย สมดุล และยั่งยืน

การที่เมืองขอนแก่นจะเป็นเมืองที่ทันสมัย สมดุล และยั่งยืนได้นั้นต้องพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านสาธารณูปโภค เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา สุขภาพ เทคโนโลยี ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และเอกลักษณ์ของจังหวัดขอนแก่น ให้เกิดความสมดุลและความยั่งยืนที่จะเกิดขึ้น โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของชุมชน ประชาชนหรือสภาพเมือง ดังนั้น จังหวัดขอนแก่นจึงมียุทธศาสตร์ในการสร้างความสมดุล ในด้านต่างๆ ให้เกิดขึ้นในจังหวัดขอนแก่น

ยุทธศาสตร์ที่ 5 จังหวัดขอนแก่นเป็นเมืองประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

สภาพเมืองจังหวัดขอนแก่นได้มีการผลักดันให้เกิดการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นเพื่อให้ชุมชนท้องถิ่น ได้มีบทบาทในการวางแผน ออกแบบในการบริหารจัดการชุมชนของตนเอง ตามหลักการของประชาธิปไตย ด้วยการจัดประชุม จัดเวทีเสวนา และคัดเลือกตัวแทนของชุมชนขึ้นมาเป็นผู้นำ และผู้บริหารชุมชนของตนเอง ซึ่งเรียกว่าการเมืองท้องถิ่น การกระจายอำนาจให้กับประชาชนในจังหวัดขอนแก่นมีการสนใจทางด้านการเมือง ให้ความสำคัญกับการเมือง และมีความรู้เรื่องการเมืองมากขึ้น ซึ่งกระจายอำนาจทำให้คนขอนแก่นมีส่วนร่วมในการเมืองมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด และระดับประเทศ เพื่อพัฒนาการเมืองในจังหวัดขอนแก่นให้ดีขึ้น การที่จะพัฒนาเมืองให้เจริญและเป็นเมืองสมารถที่ดีตามที่ตั้งไว้ ทางการเมืองถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะผลักดันให้จังหวัดขอนแก่นไปสู่เป้าหมายได้ ดังนั้น จังหวัดขอนแก่นจึงได้มียุทธศาสตร์ด้านการเมืองเกิดขึ้นนั่นคือยุทธศาสตร์ที่ 5 ของจังหวัดขอนแก่น คือ เป็นเมืองประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

4.2 รูปแบบการบริหารจัดการสภาพเมืองเชิงพุทธในจังหวัดขอนแก่น

1) รูปแบบการขับเคลื่อนหน่วยงานหรือองค์กรในการทำงานร่วมกัน รูปแบบการพัฒนาเมืองขอนแก่นโดยอาศัยหลักการขับเคลื่อนหน่วยงานต่างๆ ให้เกิดการรวมตัวกันของหน่วยงานต่างๆ ที่เข้ามาทำงานร่วมกัน ซึ่งมีหลายหน่วยงาน หลายอาชีพเข้ามาทำงานร่วมกัน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีระบบ กลไกในการบริหารจัดการ เพื่อให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกัน การบริหารจัดการสภาพเมืองในพัฒนาจังหวัดขอนแก่นนั้น โดยมีองค์หลักๆ 3 องค์กร คือ 1) องค์กรภาควิชาการ ได้แก่ หน่วยงานด้านการศึกษา 2) องค์กรภาคประชาสังคม ได้แก่ หอการค้า อุตสาหกรรม ภาคเอกชน ฯลฯ 3) องค์กรภาครัฐ ได้แก่ องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น เทศบาล อบจ. ฯลฯ

2) รูปแบบของการแสดงความคิดเห็นหรือให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาเมืองการพัฒนาเมืองขอนแก่นให้เป็นเมืองสมารถที่ดี สืบเนื่องมาจากการสื่อสารทำความเข้าใจกันระหว่างหน่วยงาน องค์กร และประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการคิด ในการทำงาน ในการขับเคลื่อนเพื่อการพัฒนา

โดยให้ทุกคนมีจิตสาธารณะ มีแนวคิดที่บ้านนี้เมืองนี้เป็นบ้านเมืองของเรา ชุมชนของเรา พื้นที่ของเรา สังคมของเรา เพื่อความสุข ความเจริญของเรา การบริหารจัดการการเคลื่อนไหวทางสังคมโดยการผ่านการจัดกิจกรรม เวทีสาธารณะ ตลอดจนการพัฒนาข้อเสนอของภาคประชาชน ที่มีความพยายามผลักดันการทำงานของ 3 หน่วยงานงาน ได้แก่ ภาคประชาสังคม ภาควิชาการ และภาครัฐ โดยเฉพาะภาคการเมืองท้องถิ่น ที่เห็นผลประโยชน์ของชุมชนท้องถิ่นร่วมกัน การลุกขึ้นมาแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นต่อการพัฒนาจังหวัดของตนเอง

3) รูปแบบของการเรียนรู้ร่วมกันในการพัฒนาเมือง สภาพลเมืองขอนแก่นเป็นการรวมตัวขององค์กรเอกชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น สมาชิกสภาเมือง ประกอบด้วย สมาคม สโมสรต่างๆ รวมกว่า 135 องค์กร เพื่อเป็นเวทีกลางในการปรึกษาหารือการพัฒนาเมือง การจัดทำแผนพัฒนาเมืองอย่างมีส่วนร่วมโดยมุ่งให้ประชาชนเป็นผู้กำหนด ความต้องการและวางแผนพัฒนาชุมชนของตนเอง จนทำให้เกิดการรวมตัวของกลุ่มปัญญามิตร ประกอบด้วย เทศบาลนครขอนแก่น อบจ.ขอนแก่น สภานายความ หอการค้าจังหวัดขอนแก่น สภาอุตสาหกรรมจังหวัดขอนแก่น ที่ได้ร่วมกันปลูกจิตสำนึกรักท้องถิ่น การจัดการภาษีรายได้ของท้องถิ่น การรณรงค์ให้ช่วยกันอุดหนุนสินค้าใกล้บ้าน โครงการพิพิธภัณฑ์เมืองเพื่อสืบค้นประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเมืองศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ทำให้คนภูมิใจในความเป็นมาของตน และมุ่งให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและอนุรักษ์ท้องถิ่น

4) รูปแบบของการสร้างพลังทางปัญญาความรู้ของชุมชนท้องถิ่นการสร้างพลังทางปัญญาความรู้ของชุมชนท้องถิ่น เป็นการสร้างพลังทางปัญญาจากกลุ่มเครือข่ายองค์กรชุมชนต่างๆ ที่ผ่านการจัดการเชิงประเด็น ในปี พ.ศ. 2543-2546 เกิดการรวมตัวกันหน่วยงาน องค์กร และชุมชนที่ชัดเจนมากขึ้น เพื่อบริหารจัดการพัฒนาพื้นที่ของตนเอง เช่น การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่มีการพัฒนาแหล่งน้ำ พัฒนาเกษตรยั่งยืน จัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ จัดตั้งวิสาหกิจชุมชน พัฒนาผู้ด้อยโอกาสในการพัฒนาสุขภาวะ

5) รูปแบบของการกระจายอำนาจสู่สภาพลเมือง พลังประชาชนเป็นพลังในการสร้างสรรค์ที่สำคัญอย่างยิ่งในการบริหารจัดการสภาพลเมืองจังหวัดขอนแก่น ภาครัฐมีการกระจายอำนาจตามรัฐธรรมนูญกำหนด คือให้อำนาจกับประชาชนตามที่รัฐบาลกำหนด โดยให้ประชาชนมาร่วมมือในการพัฒนาเมือง เพื่อยกระดับในการขับเคลื่อนสภาพลเมืองจังหวัดขอนแก่น โดยการเริ่มต้นมาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2540 จนถึงวันนี้ สภาพลเมืองจังหวัดขอนแก่น ได้ประสบผลสำเร็จเป็นไปตามที่คาดหวัง ต้องกระจายอำนาจไปสู่ประชาชน เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาพื้นที่ อันเป็นฐานกระจายอำนาจไปสู่ชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการตนเอง รวมถึงการสร้างเครือข่ายในการเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่ หน่วยงาน องค์กร ประชาชนด้วยพลังของประชาชนในจังหวัดขอนแก่น

5. อภิปรายผลการวิจัย

การทำงานร่วมกันของภาคประชาชนจังหวัดขอนแก่นหรือที่เรียกว่าสภาพลเมืองนั้น ต้องอาศัยหลักธรรมในการทำงานร่วมกันจึงจะทำให้เกิดความสามัคคี โปร่งใส และการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งหลักที่ใช้ได้แก่ หลักสังคหวัตถุสี่ คือ การให้ การพูดสิ่งที่มีประโยชน์ ทำตนเสมอต้นเสมอปลาย และทำประโยชน์ให้กับสังคม อิทธิบาทสี่ คือ ความรักในการทำงาน ความเพียรในการทำงาน ความเอาใจใส่ในการทำงาน การวิเคราะห์การทำงาน และทศพิธราชธรรมซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของสมหมาย จันทร์เรือง (Chanruang, 2014 : 17-26) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวคิดทางการเมืองแนวพุทธของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ผลการศึกษาพบว่า แนวคิดทางการเมืองแนวพุทธของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช คือการปกครองที่ใช้หลักธรรมทางพุทธศาสนาในการปกครอง ได้แก่ ทศพิธราชธรรม สังคหวัตถุ และจักรวรรดิวัตร ซึ่งสามารถนำมาใช้กับการเมืองการปกครองไทยในปัจจุบัน เฉพาะอย่างยิ่งทศพิธราชธรรม ได้นำมาประยุกต์กับการบริหารองค์การภาครัฐและภาคเอกชนอย่างกว้างขวาง สำหรับการปกครองของประเทศไทยด้วยระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขสอดคล้องกับหลักธรรมราชาหรือราชาธิปไตยที่ผู้นำการปกครองต้องก่อปรด้วยคุณธรรมจริยธรรมตามหลักธรรมทางพุทธศาสนา โดยความซื่อสัตย์สุจริตและความกล้าหาญเป็นคุณสมบัติที่สังคมไทยต้องการมากที่สุด นอกจากนี้ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้นำเสนอแนวคิดทางการเมืองแนวพุทธผ่านทางนวนิยายและบทความในหนังสือพิมพ์แล้วยังได้แสดงบทบาทดำรงตนและดำรงความเป็นผู้นำทางการเมืองตามหลักธรรมทางพุทธศาสนา อันถือเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักการเมืองและการบริหารบ้านเมืองไทยในทุกยุคทุกสมัย

รูปแบบการพัฒนาเมืองขอนแก่น เริ่มต้นจากการร่วมมือกันของหลายๆ หน่วยงาน โดยอาศัยหลัก การขับเคลื่อนของภาคประชาชน ซึ่งมีหลายหน่วยงาน หลายอาชีพเข้ามาทำงานร่วมกันโดยการจัดเวทีสาธารณะเป็นเวทีกลางแสดงความคิดเห็นร่วมกัน มีการอภิปรายร่วมกันจนตกผลึกแนวคิด ในการทำงานร่วมกัน หลังจากนั้นก็มีการทำงานกำหนดนโยบาย กำหนดระบบกลไกในการบริหารจัดการ เพื่อให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกัน การบริหารจัดการภาคพลเมืองในการพัฒนาจังหวัดขอนแก่นนั้น โดยมีองค์หลักๆ 3 องค์กร คือ 1) องค์กรภาควิชาการ ได้แก่ หน่วยงานด้านการศึกษา 2) องค์กรภาคประชาสังคม ได้แก่ หอการค้า อุตสาหกรรม ภาคเอกชน ฯลฯ 3) องค์กรภาครัฐ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เทศบาล อบจ. ฯลฯ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของแมทธิวส์ (Mathews) ได้อธิบายถึง การเมืองภาคพลเมืองในบริบทภาคประชาสังคมว่า เป็นปรากฏการณ์ที่อยู่ในอารยสังคมและความเป็นพลเมืองที่ก่อตัวขึ้นมานานและเป็นเรื่องการเมือง โดยที่ปัจเจกบุคคลหลายคนหลายครอบครัวมีส่วนร่วมในขั้นตอนกระบวนการตัดสินใจและการลงมือปฏิบัติร่วมกัน ทั้งนี้ ประชาชนหรือพลเมืองยังต้อง

ใช้การอภิปรายสาธารณะหรือการถกเถียงกันในกระบวนการทางนโยบาย เช่น ตั้งข้อสังเกต หรือตั้งคำถามกับนโยบายได้ลึกซึ้งคมชัดสูงกว่านักการเมือง นักวิเคราะห์ สื่อสารมวลชน ประชาชนจึงต้องมีความรู้ความเข้าใจ มีข้อมูลเพื่อการกระทำร่วมกันจนนโยบายสาธารณะเปลี่ยนแปลงไปตามความประสงค์ของประชาชนผ่านกระบวนการเสวนา อภิปราย หรือการถกเถียงที่มีคุณภาพและผูกพันต่อการปฏิบัติงานรัฐหรือราชการด้วย

6. ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งต่อไปควรวิจัยในรูปแบบพัฒนา (Research and developments : R & D) และวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) เพื่อให้เกิดการพัฒนาในพื้นที่วิจัยอย่างเป็นรูปธรรม ควรวิจัยเจาะลึกที่ละด้านสำหรับเมืองสมาร์ตซิตี้และไมซ์ซิตี้ เช่น

1. การพัฒนาสิ่งแวดล้อมอัจฉริยะ จังหวัดขอนแก่น
2. การพัฒนาระบบการสัญจรอัจฉริยะ จังหวัดขอนแก่น
3. การพัฒนาเศรษฐกิจอัจฉริยะ จังหวัดขอนแก่น
4. การพัฒนาการประชุมอัจฉริยะ จังหวัดขอนแก่น
5. การพัฒนาการจัดแสดงสินค้าอัจฉริยะ จังหวัดขอนแก่น เป็นต้น

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

รูปแบบการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมเชิงพุทธ จังหวัดขอนแก่น มีนโยบายกระบวนการและกิจกรรมการพัฒนาจังหวัดขอนแก่น โดยมีหลักการดำเนินการวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ส่วนกระบวนการพัฒนา มีวิธีการขับเคลื่อนภาคประชาชนในการพัฒนาพื้นที่โดยไม่พึ่งพารัฐ พร้อมทั้งมีการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมเชิงพุทธโดยอาศัยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือทำงานด้วยจิตอาสา และนำหลักธรรมมาภิบาลไปใช้ในการทำงาน การจัดเวทีสาธารณะ ให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน การวางแผนร่วมกัน การตัดสินใจร่วมกัน การปรึกษาหารือกัน การสร้างกลยุธยมิตรในการทำงานร่วมกัน

ทั้งนี้ยังมียุทธศาสตร์และรูปแบบการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมเชิงพุทธในจังหวัดขอนแก่น ด้านเมืองสีเขียวและสะอาด เมืองสุขภาวะ สิ่งแวดล้อมดี มีความปลอดภัย เมืองธรรมาภิบาล เมืองทันสมัย สมดุล และยั่งยืน เมืองประชาธิปไตย ส่วนรูปแบบการบริหารจัดการมี ด้านการทำงานร่วมกัน การแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะ การเรียนรู้ร่วมกัน การสร้างพลังปัญญาของชุมชน และการกระจายอำนาจสู่ประชาชน

References

- Chanruang, S. (2014). Political Concepts on Buddhist Approach of M.R. Kukrit Pramoj. *Journal of Cultural Approach*, 15(28), 17-26.
- Phetpradub, Ch. and Meeseng, S. (n.d.). *has the light of "Khon Kaen Next Decade" and "Khon Kaen Reform Assembly" social capital towards building "Citizen Power", Citizen Assembly Process for Democratic Development and Public Participation*. Bangkok: The Secretariat of the House of Representatives.
- Phra Phutthakosthera, (2003). *Wisuttimak Scripture, Translated by Somdej Phra Puttacharn (Arsaphamahathern)*. 4th edition. Bangkok: Prayoon Wong Printing Co., Ltd.
- Phra Thampitaka (P.A. Payutto). (2002). *Statute of Life*. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya Printing House.
- The Secretariat of the House of Representatives. (n.d.). *Citizen Assembly, Democratic Development Process and People Involvement*. Bangkok: The Secretariat of the House of Representatives.